

**SBĚR DAT PRO POTŘEBY PROJEKTU
„KOMPLEXNÍ VÝZKUM O SITUACI RODIN
A SENIORŮ“ - ZAMĚŘENÍ NA RODINY
SAMOŽIVITELEK A SAMOŽIVITELŮ**

Technická zpráva z kvantitativního výzkumu

ČERVEN - SRPEN 2019

1. PARAMETRY VÝZKUMU

Název: Rodiny samoživitelek a samoživitelů

Předmět: Realizace dotazníkového šetření pro potřeby projektu „Komplexní výzkum o situaci rodin a seniorů“ - zaměření na rodiny samoživitelek a samoživitelů

Téma: Reflexe životních podmínek, sladování zaměstnání a rodiny, hospodaření, výchova dětí a vztahy v rodině, hodnotové orientace a postoje, specifické potřeby zkoumaných typů rodin.

Metoda: kombinace osobního (PAPI) a internetového (CAWI) dotazování

Velikost vzorku: min. N=1002

Lokace: Celé území České republiky

Zadavatel: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Realizátor: STEM/MARK, a. s.

2. PRŮBĚH SBĚRU DAT

I. Metodologie sběru dat

Pro šetření byla zvolena kombinace PAPI (standardizovaný face to face rozhovor v domácnosti respondenta se záznamem odpovědí do papírové verze dotazníku) a CAWI (internetové dotazování – respondent vyplňuje dotazník sám). CAWI dotazování probíhalo mezi respondenty registrovanými v Českém národním panelu (ČNP) a na panelu Dialog.

II. Výběrová kritéria a jejich naplnění

Výběrová jednotka: jednotlivec - představitel cílové skupiny

Kvótní znaky: Region v členění dle NUTS3, velikost místa bydliště v členění do 5 kategorií, pohlaví respondenta, vzdělání respondenta, počet nezaopatřených dětí žijících v domácnosti s respondentem. Pro nastavení kvót byly využity informace o složení populace ČR z údajů ČSÚ SLDB 2011.

Zadání šetření:

- Samoživitel/samoživitelka žijící sám/sama bez partnera se svými nezaopatřenými dětmi po dobu delší než 1 rok
- Respondent však může bydlet např. s rodiči, sourozencem, podnájemníkem.
- Mezi samoživiteli/samoživitelkami je dle ČSÚ SLDB 17 % mužů.

Výsledek sběru dat

Počet uskutečněných kompletních rozhovorů, které obsahuje vyčištěný datový soubor: **N=1109**

Všechny kvóty byly dodrženy. Muži tvoří 16 % z celého souboru (tj. počet 177). Výraznější odchylka nastala pouze v případě mužů se základním vzděláním a vyučením, kterých je v souboru namísto 55 % pouze 41 %. O něco více jsou naopak zastoupeni muži se středním či vysokoškolským vzděláním.

Poměr mezi sběrem dat metodikou PAPI a CAWI byl 60 : 40 % (665 rozhovorů prostřednictvím PAPI a 444 rozhovorů formou CAWI).

III. Popis průběhu sběru dat obou šetření

Celý průběh sběru dat zajišťovali pověřeni pracovníci v centrále společnosti spolu s 12 supervizory/oblastními zástupci, kteří koordinovali a průběžně monitorovali činnost tazatelů v terénu. Odpovědný pracovník byl v každodenním kontaktu se supervizory, aby byla zajištěna neustálá kontrola a informace o situaci sběru dat, dosud zjištěných výsledcích, případně o organizačních problémech, které byly neprodleně řešeny. Vyskytla-li se u některého tazatele nečekaná situace, obratem byli informováni i ostatní, aby se mohli na řešení možného problému předem připravit, nejlépe mu zcela předejít. Komunikace probíhala především telefonicky, ale také prostřednictvím elektronické pošty, příp. osobně (např. při kontrolách na místě dotazování).

Na denní bázi byly kontrolovány výsledky CAWI dotazování.

IV. Termíny sběru dat (5. 6. – 6. 8. 2019)

- 5. – 10. 6. – Pilot (n=15)
- 20. 6. – 24. 7. – Sběr dat (PAPI)
- 26. 6. – 20. 7. – Sběr dat (CAWI)
- 24. 7. – Ukončení sběru dat
- 6. 8. – Předání datových výstupů

3. KONTROLNÍ PROCESY

Kontrola práce tazatelů = zpětné kontroly

Počet pracujících tazatelů: **225 tazatelů**
Počet dodaných dotazníků: **710 rozhovorů**
Počet dodaných kontaktů: **548 kontaktů**

Z dodaných kontaktů bylo náhodně vybráno 30 % kontaktů, které budou do jednoho měsíce (tedy nejpozději do 24. 8. 2019) telefonicky či písemně kontrolně kontaktovány s dotazy:

- Zda byl rozhovor proveden
- Jak dlouho rozhovor trval
- Zda nebylo dotazování spojeno s jinou komerční činností
- Věk respondenta

4. VYUŽITÉ MATERIÁLY/ KOMUNIKOVANÉ PODKLADY K VÝZKUMU

- Dotazník
- Karty k dotazníku
- Naprogramovaný dotazník pro CAWI včetně screeningu
- Výsledky pilotu – zpětná vazba od tazatelů a doporučení pro úpravu dotazníku

5. ZHODNOCENÍ VÝZKUMU Z HLEDISKA JEHO MOŽNÉHO POKRAČOVÁNÍ

I. Metodologie sběru dat

- Zvolená kombinace osobního dotazování a online panelu zajistila dostatečné množství rozhovorů za současného dodržení naprosté většiny kvót. Podařilo se sebrat i nad očekávání velké množství rozhovorů s muži – samoživiteli.
- Problematické je obecně při všech výzkumech naplnění kvóty mužů se základním vzděláním nebo vyučením. V kombinaci s dalším screenem na užší skupinu (např. samoživitele) je naplnění kvóty (při daném časovém omezení) prakticky nereálné.

II. Dotazník

- V samotném dotazníku se z hlediska terénního šetření a následného čištění dat nevyskytly zásadně problematické otázky/bloky. Rovněž struktura dotazníku byla jasná a přehledná. Nicméně celé téma je poměrně komplikované a komplexní, a to s sebou nese některé problémy:
 - Někteří respondenti měli i přes úvodní uvedenou definici problém s rozlišením zaopatřených a nezaopatřených dětí. To někdy vedlo k nesmyslným počtům členů domácnosti, celkovému počtu dětí apod. To bylo nutné zohlednit při následné logické kontrole a čištění dat.
 - Jako problematické z hlediska porozumění se ukázalo především vyplňování tabulek (otázky s1 – s8 a především q51 – q55), kde docházelo k řadě chyb a zmatení.
 - Řazení dětí v otázkách s1 – s8 od nejstaršího po nejmladší se ukázalo jako nevhodně zvolené, protože řada otázek v dotazníku směřovala naopak na nejmladší dítě. To bylo poměrně nepraktické při čištění dat a mohlo zhoršovat orientaci i při vyplňování.
 - V papírových dotaznících byla řada nevyplněných odpovědí, které byly pravděpodobně někdy dány chybou při vyplňování, často ale mohly vyplývat i z neochoty respondentů odpovídat (citlivá témata – problémy v rodině apod.), neschopnosti odpovídat (komplikovaná témata jako např. výživné apod.) anebo vyloženě nemožnosti si z nabízených odpovědí vybrat. Na to poukázal např. jeden respondent, jehož partnerka je ve vězení, ale přesto měl odpovědět, jak je spokojen s tím, nakolik se partnerka zapojuje do různých oblastí výchovy dětí (q16). Počítáno rovněž nebylo s možností, že vztah sice neskončil úmrtím partnera, ale partner zemřel po ukončení vztahu. V takovém případě rovněž neměl respondent v otázkách q15 – q17 jak odpovědět. V některých otázkách také mohli vybočovat např. samoživitelé/samoživitelky – pěstouni. V budoucích výzkumech doporučujeme zvážit, zda nezařadit u vícero otázek možnost *netýká* se pro různé těžko předvídatelné případy.
 - Téma dotazníku se pro respondenty ukázalo jako zajímavé/důležité, což vedlo k vyšší ochotě podělit se o vlastní zkušenost (např. odpovědi v otevřené otázce q89 v závěru). Na druhou stranu se pro řadu respondentů jedná o téma velmi citlivé (např. v případě úmrtí partnera nebo celkové složité životní situace), což naopak ústí v neochotu odpovídat na některé citlivější otázky, a tedy i vyšší podíl nezodpovězených otázek.

6. VÝSTUPY Z VÝZKUMU

Datová matice: **data_samozivitele.sav**
Technická zpráva z výzkumu: **Technicka zprava z vyzkumu_2019.docx**

7. REALIZAČNÍ TÝM

Sběr dat, terénní práce:

[REDACTED]

Zpracování dat:

[REDACTED]

Vedení projektu:

[REDACTED]